

нського буржуазного націоналізму» [2, с. 470]. Не виправдав сподівань репресованих народів прийнятий у квітні 1956 р. Указ Президії ВР СРСР «Про зняття обмежень по спецпоселенню з кримських татар, балкарців, турків – громадян СРСР, курдів, хемшилів та членів їх сімей, виселених у період Великої Вітчизняної війни», який позбавляв їх права на повернення на історичну батьківщину [3, с. 71].

У середині 1960-х рр. процес реабілітації було фактично припинено. Кількість переглянутих справ щорічно зменшувалася, перевірки проводилися лише за особистою заявою громадян або їхніх родичів. Таким чином, незавершеність та певна непослідовність реабілітаційних процесів вкотре свідчила, що справді правова держава не могла існувати в умовах радянського ладу.

Список бібліографічних посилань

1. Баран В. Україна в умовах системної кризи (1946 – 1980-і рр.). К.: Альтернативи, 1999. 304 с.
 2. Бажан О. Процес десталінізації в Україні (друга половина 50-х – початок 60-х років). *З архівів ВУЧК-ГПУ-НКВД-КГБ*. 1999. № 1-2. С. 464 – 476.
 3. Пристайко В. Як починалась реабілітація. *Початок десталінізації в Україні (до 40-річчя закритої доповіді М. Хрущова на XX з'їзді КПРС)*. К.: Інститут історії України НАН України, 1997. С. 66 – 74.
- Одержано 21.04.2023*

Юлія Сергіївна БАЙДЮК,

студентка навчальної групи Ф6-ПЗдср-21-1

Харківського національного університету внутрішніх справ

ПІДГОТОВКА ДО ОГЛЯДУ МІСЦЯ ПОДІЇ

Важливу роль у виявленні та розслідуванні кримінальних правопорушень, особливо тих, що вчинюються в умовах неочевидності, відіграє своєчасний огляд місця події. Від правильної організації проведення цієї невідкладної слідчої (розшукової) дії у значній мірі залежить встановлення особи злочинця, механізму вчинення злочину, закріплення отриманої в ході огляду доказової інформації. Слідчий огляд є однією з невідкладних слідчих (розшукових) дій, передбачених ст.ст. 237– 239 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК) [1].

У криміналістичній літературі слідчий огляд розглядається як найбільш складна процесуальна дія, що відповідно до ст. 237 КПК

України здійснюється з метою виявлення слідів злочину та інших речових доказів, з'ясування обстановки злочину, а також інших обставин, які мають значення для справи. Законодавець визначає, що об'єктами огляду під час розслідування злочинів є місцевість, приміщення, речі та документи, а окремою нормою визначає труп як самостійний об'єкт огляду (ст. 238 КПК України). При цьому, як справедливо наголошують Є. Д. Лук'янчиков і Б. Є. Лук'янчиков не згадується як самостійний об'єкт огляду – «місце події» [2, с. 264–269]. Але в теорії криміналістики «огляд, як слідча (розшукова) дія, поділяється на декілька видів: а) огляд місця події; б) огляд речей і документів; в) огляд ділянок місцевості та приміщень, які не є місцем події (ст. 237 КПК); г) огляд трупа (с. 238 КПК); ґ) огляд трупа, пов'язаний с ексгумацією (ст. 239 КПК); д) огляд тварин; е) огляд транспортних засобів; є) освідування особи (ст. 241 КПК). Кожен із видів слідчого огляду має особливості процесуального і тактичного характеру...Одним із найскладніших видів огляду є огляд місця події. Під місцем події розуміється приміщення або місцевість, де вчинено злочин або де є матеріальні сліди, пов'язані з подією злочину» [3, с. 275–276].

О. В. Федосова звертає увагу на те, що «під час огляду місця події слідчому надається можливість безпосередньо сприйняти всю обстановку в цілому і виявити зв'язки між її елементами до відкриття кримінального провадження. Сутність слідчого огляду будь-якого виду і особливо місця події, його специфічна особливість полягають у своєрідності пізнавальної діяльності слідчого у процесі його проведення»[4, с. 409].

Таким чином огляд місця події складає ту інформаційну базу, на підставі якої слідчий визначає схему розслідування злочину. В таких випадках кваліфікована підготовка до огляду місця події має вирішальне значення для подальшого ведення розслідування та встановлення причинно-наслідкових зв'язків. Організація огляду складається з: підготовчого; робочого (безпосереднього огляду) та заключного етапів. Підготовка до огляду місця події являє собою комплекс заходів, які включають планування і організацію належного його проведення з метою виявлення, фіксації та збереження можливих доказів, деталей та особливостей, пов'язаних із вчиненням злочину.

У криміналістичній літературі зазначається, що «підготовчі дії, пов'язані з оглядом місця події, складаються з двох етапів: дії до виїзду на місце події та дії після прибуття на місце.

Підготовчі дії до виїзду на місце події полягають у такому:

а) слідчий має уточнити характер події згідно з повідомленням, що надійшло;

б) вжити заходів (через органи поліції або адміністрацію установи) щодо охорони місця події та надання допомоги потерпілим;

в) забезпечити безпеку громадян на ділянках, що межують з місцем події;

г) перевірити готовність науково-технічних засобів та вирішити питання щодо транспортних засобів, які необхідні для виїзду на місце події;

д) визначити коло осіб, які братимуть участь в огляді, згідно з характером злочину (судово-медичний експерт, експерт-криміналіст, інспектор ДПС, кінолог та ін.);

– вирішити питання про запрошення понятих, особливо у випадках, коли місцем події є віддалена місцевість або огляд відбувається у нічний час тощо....

Якщо слідчий вбачає за потрібне, він може запросити для участі в огляді потерпілого, який здатний допомогти з'ясуванню обставини події, а також надати допомогу у виявленні слідів і речових доказів» [3, с. 278].

Після прибуття на місце події слідчий та члени слідчо-оперативної групи з'ясовують обставини вчинення кримінального правопорушення, установлюють свідків, прикмети осіб, які вчинили кримінальне правопорушення, та ймовірні шляхи їх руху. У разі необхідності вживають заходів для переслідування транспортних засобів, якими заволоділи особи, що вчинили кримінальне правопорушення, або тих, що використовувалися при його вчиненні. Приймають участь у розшуку та затриманні осіб, які підозрюються у вчиненні цих кримінальних правопорушень[5].

Перед початком огляду місця події слідчий звертає увагу на необхідність надання допомоги потерпілим. У разі знаходження на місці події потерпілого, варто пересвідчитися, що йому було надано медичну допомогу. При цьому важлива увага приділяється унеможливленню таких дій, які спрямовані на знищення, затоптування та маскування слідів. У зв'язку з цим здійснюється видалення сторонніх осіб з місця події з метою запобігання втраті доказів, забезпечення конфіденційності слідства. За необхідності, після початку кримінального провадження, слідчий допитує про обставини вчиненого кримінального правопорушення заявника, потерпілого, свідків та інших учасників кримінального провадження; надає письмові доручення працівникам оперативних підрозділів про проведення слідчих (розшукових) дій у кримінальному провадженні. Після завершення

вищезгаданих процедур, слідчий безпосередньо розпочинає огляд місця події.

Отже, підсумовуючи все вищезгадане, можна зробити наступні висновки. Підготовка до огляду місця події є важливим етапом в розслідуванні кримінальних правопорушень. Вона включає комплекс заходів, таких як аналіз інформації щодо кримінального правопорушення, визначення потрібного обладнання та ресурсів, організація слідчо-оперативної групи (СОГ), розподіл функцій між учасниками, забезпечення безпеки, а також ознайомлення учасників з їх правами та обов'язками. Таким чином, підготовка до огляду місця подій відіграє важливу роль у розслідуванні кримінальних правопорушень та забезпеченні ретельного дослідження обставин події.

Список бібліографічних посилань

1. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13 квітня 2012 року № 4651-VI. *Офіційний веб-портал Верховної Ради України*. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>
2. Лук'янчиков Є. Д., Лук'янчиков Б. Є. Слідчий огляд: поняття та види. *Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ*. 2013. № 1. С. 264–269.
3. Криміналістика: підруч. / В.Ю.Шепітько, В.О. Коновалова, В. А. Журавель та ін.]: за ред. В. Ю. Шепітька. 5-те вид., переробл. і допов. К.: Ін Юре, 2016. 640 с.
4. Федосова О. В. Виявлення та розслідування корисливо-насильницьких злочинів, що вчиняються неповнолітніми: Монографія. Харків: Вид-во Харк. нац. ун-ту внутр. справ, 2021. 621 с.
5. Про затвердження Інструкції з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України : наказ МВС України від 07.07.2017 № 575. Офіційний веб-портал Верховної Ради України. URL : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0937-17>

Одержано 21.04.2023